

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocijalno glasilo.

Štev. 17.

V Ljubljani, dne 24. aprila 1897.

Letnik II.

„Slovenski List“ izhaja vsako soboto. — **Naročnina** mu je za vse leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold. Posamične številke se prodajajo po 7 novč. — **Dopisi** pošiljajo naj se uredništvu „Slovenskega Lista“ v Ljubljani. — **Nefrankovani dopisi** se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — **Naročnina, reklamacije in oznanila** naj se pošiljajo upravništvu „Slovenskega Lista“ v Ljubljani, Resljeva cesta štev. 5. — **Oznanila in poslanice** se računajo po ceni navadni v Ljubljani.

Kaj je krščanski socijalizem.

I.

Leon XIII. zahteva reorganizacijo človeške družbe na podlagi naravnega zakona in krščanske pravičnosti, reorganizacijo, katera naj bi združevala po naravi skupaj spadajoče v korporacije. Na ta način je jedino mogoče, da se z združenimi močmi brani gospodarsko slabši proti mogočnejšemu. Ako se človeška družba zopet kristalizuje v gotovo določeno obliko, ako zadobe naravne skupine na temelju pravičnosti zopet pravo medsebojnega delovanja, bode tudi zastopstvo ljudstva imelo popolnoma drugačno lice. Zastopniki ljudstva izšli ne bodo iz boja posameznih strank, načelniki, posameznih zadrug bodo zastopali ljudstvo in sodili potrebe države po potrebi posameznih stanov, in ker bodo vsi stanovi zastopani, bode tudi zastopstvo vsestransko.

Na tej podlagi so bile utemeljene ustave zapadnih narodov srednjega veka, pod varstvom teh prostovoljno in naravno nastalih razmer so se oprostil barbarstva in tako krasno napredovali v umetnosti in vedi, da je še dandanes vse naše duševno delovanje odvisno od prido bitev naših pradedov.

Vse te uredbe so izginile! Treba bode energičnega delovanja leta in leta, da si zgradimo zopet tako socijalno politično poslopje človeške družbe. Poprej je pa naša sveta dolžnost, da olajšamo bedo onih stanov, katere znak naše dobe, kruti kapitalizem, najbolj zatira, da duševno in telesno ne poginejo ali pa v obupnosti roke ne podajo — revoluciji.

Socijalni papež navaja kot izdatna sredstva: varstvo žene in mladine, nedeljski počitek in varstvo, da se posamezniki z delom tako ne preoblagajo, da bi ne moglo obstati urejeno krščansko življenje.

Socijalnodemokratska ideja je podedovala svoje materijalistične nazore po liberalizmu, značilno socijalno načelo pa izvira iz krščanstva. Umevno je, da so po takem nazoru socijalne demokracije spačeni. Naloga krščanskega socijalizma je pa, ločiti dobro od slabega; obdržati kar je dobrega, in zavreči, kar je slabega. To je pozitivno delo. Krščanstvo ni privatna stvar, je javna zadeva vseh narodov sveta. Njega naloga ni tedaj omejena samo na to, da rešuje duše posameznikov. Krščanstvo mora prevežati vse naše javno življenje, tudi naše države, kajti Kristus ni umrl samo za posameznika, umrl je za ves svet, tudi za države, za socijalni red in organizacijo narodov. Ne samo tisti, ki v potu svojega obraza je vsakdanji kruh, opravičeno zahteva reorganizacijo človeške družbe in harmonično zvezo socijalnih in političnih sil, tudi bogatin pogreša tega, ako le količkaj še misli, in si ni še življenja vtupil v poželenju po uživanju.

Splošna nezadovoljnost ljudstva izvira iz prepričanja, da živimo v gnilih razmerah sveta, kjer je prvi zakon sebičnost, kjer je naravni zakon ravnotežja med dolžnostmi in pravicami popolnoma izginil, kjer vlada to, kar imenujemo — liberalizem.

Preobrat se mora zgoditi. A s silo se zvršiti ne sme. Krščanski socijalizem nasprotuje vsaki kruti sili. Na podlagi reform naj se ta preobrat izvrši. Vsak trezno misleč človek mora pripoznati, da je nemogoče kar neposredno, hipoma uvesti zdravo socijalno obliko in dobre gospodarsko-politične postave v sedanjo bolno človeško družbo. Motijo se tisti, kateri menijo, da je naloga krščanskega socijalizma, staviti stroge zahteve na posameznika, ki se pri najboljši volji ne more odtegniti vplivu vladajočih in obstoječih razmer. Naša prihodnost je odvisna od tega, kako hitro se nam posreči iz sedanje

brezpodobne mase kristalizovati človeško družbo v zadržno organizacijo.

V to svrhu se morajo združiti vsi mero-dajni faktorji: država in cerkev, časnikarstvo in vse, kar je z njim v zvezi, kakor tudi posamezniki. Srednjeevropski narodi pričenjajo uvidevati, kam jih je zapeljalo praktično izvrševanje liberalizma, kateri je na jedni strani po liberalizmu vladarjev — absolutizmu, na drugi strani po liberalizmu narodov — modernem parlamentarizmu razbil človeško družbo v posamezne atome. Narodi uvidevajo potrebo, zopet zgraditi poslopje človeške družbe, v katerem naj sodeluje posameznik s celoto, in celota s posamezniki, vse pa spaja blagodejni krščanski vpliv ljubezni in pravičnosti. Narodi so odpadli od krščanstva, zanašali so se na lastne moči in izgubili so zvezdo vodnico. Naloga naša je pa, da spoznamo slabosti sedanjega časa, da spoznavamo iz naravnih zakonov, katere nam je podelil naš Stvarnik, iz ideje krščanstva in zgodovinskega razvoja naroda, potrebo in dolžnost socijalnih reform, in da z vsemi svojimi močmi delamo v njih uresničenje.

Da ti pojavi krščansko socijalnega gibanja niso vseč niti liberalizmu, niti socijalni demokraciji, je umevno. Prvi se boji, da bi ne izginili oni privilegiji višjih deset tisoč in bi se ljudstvo ne organizovalo ter ne zahtevalo svojih pravic, druga pa spoznava, da ta pot reform, kakoršno zahteva krščanski socijalizem, je najboljši jezik — revoluciji. Krščanski socijalizem zahteva oni družabni red, ki uči, da se mora vsak stan spoštovati in upoštevati, da je delo častno, da je pokorščina svobodna, a da se mora pripoznavati od Boga nam postavljeno avtoriteto, državno in cerkveno.

Država, cerkev in razdvojena človeška družba morajo pokazati, da so v stanju svojo nalogo iz-

Spomini na Jerana.

(Ob obletnici Jeranove smrti.)

I.

Takrat je bilo, ko mi je gospodinja pretfla, da me spodi iz stanovanja, če ji precej ne plačam zastalega dolgá. Kam naj se obrnem? Od doma pač nisem mogel pričakovati ničesa, saj še cesar ne more vzeti, kjer nič ni, — in sam ne vem, kdo mi je to misel navdahnul, obrnil sem se do Jerana. Dobri gospod mi je že prej plačeval kosilo v ljudski kuhinji: po štiri krajcarje na dan. Malo je sicer bilo, pa vender toliko, da sem mogel — kakor je on sam večkrat dejal — še nadalje stradati. —

Z obilno nado, a vender s strahom sem prišel k njemu.

„Gospod . . . —“

„Nó, kaj bi pa zopet ti rad? — nimam časa, — le hitro povej!“

„Gospod, stanovanja ne morem plačati . . .“

„Hm, kaj misliš, da ga bom jaz? — Odkod si že?“

„Z Vrhniške.“

„Torej Vrhničan si! — Domá bi ostal, domá, — saj se ne učiš rad?“

„O, dà, gospod, saj sem imel dobro spravevalo.“

„Kaj si že imel v krščanskem nauku?“

„Pohvalno.“

„Še v čem drugem?“

„Še v treh predmetih, pa še jeden odlično!“ odgovorim ponosno.

„V čem?“

„V slovenščini!“

„Kaj misliš, da znaš res kaj slovenskega?“

„Mislim, da. . . .“

„Če se ti morda samo ne zdi?“

„Saj me še profesor dostikrat pohvali; večkrat sem celo svojo nalogo drugim glasno prečital, ker je bila najboljša.“

„Ti se le hvališ. . . .“

„I, pa me prašajte, bodele videli!“ odvrnem samozavestno.

„Nó, le čakaj, — tu imam silo tehten spis, ki ga poskusi posloveniti.“ Dá mi precej obširen nemšk rokopis iz peresa prof. J. Repiča.

„Pa, — da mi ničesa ne izpustiš!“

„Niti črke ne. —“

„Kaj si že pravil, da je s tvojim stanovanjem?“

„Plačati ga ne morem, — gospodinja mi pa žuga, da me takoj spodi. —“

„Kaj te bo podila, — koliko si pa dolžan?“

„Oj — veliko! . . .“

„Reci torej gospodnji, da naj pride k meni. Ti pa glej, da dobro napraviš. . . .“

„Hvala lepa, gospod!“

„Kaj bo „hvala“, — „Bog plačaj“, se reče!“

„Bog plačaj!“

II.

Gospodinja je bila za jedenkrat potolažena; jaz pa sem hodil k Jeranu sprva vsak teden po jedenkrat; pozneje sem jel češče k njemu zahajati in naposled sem postal celo vsakdanji gost njegov. Nosil sem mu prevode iz nemških cerkvenih časnikov, največkrat pa poslovenjenih Repičevih spisov. Sploh mi je vedel dati vselej dovolj dela, — jaz pa sem hotel tudi vsak dan večerjati in gospodnjo vsak mesec pošteno plačati, za kar je moral seveda vselej seči v svoj žep — „gospod kanonik.“

III.

„Če se ti morda samo ne zdi?“ mi je rekel Jeran prvi dan, ko sem k njemu prišel in se bahal s svojo slovenščino. Pozneje sem spoznal, da je bilo to res, — samo zdelo se mi je, da imam slovnico v svoji oblasti.

Sprva sva vsak prevod, katerega sem bil prinesel, dalj časa prebirala, — in kazal mi je debele, rogate „kozle“, katerih sem bil res s prva prav veliko nastreljal. Polagoma me je jel seznanjati z Metelkovo slovnico, katero je vedno imel za boljšo, kakor vse prej in pozneje izešle slovnice slovenske.

Kako zelo se je hudoval nad pisavo, uvedeno v sedanje šole!

„V šoli piši napačno, pa boš pohvaljen, če pa zapišeš pravilno, ti bodo prečtali,“ mi je

polniti. Država naj dokaže, da nima samo moči, kaznovati protipostavnih dejanj, dokazati mora, da ima moralno in intelektualno moč, složiti zakone in državne uredbe s pravičnostjo. Cerkev naj dokaže, da razumeva narodov potrebo v vsaki dobi in njih posledice, da jih složi z večno veljavnim zakonom pravičnosti in ljubezni. Varstvo pravice, sosebno varstvo ubogih in slabejših, je bil znak krščanskih vladarjev, je bil nekoč kriterij po milosti božji postavljene avtoritete.

Izvirni dopisi.

Z Goriškega, dne 21. aprila. — Ako nas znamenja ne varajo, bližamo se važnim spremembam na Goriškem, sploh na Primorskem. Razmere so se razvile tako, kakor so pazljivi opazovalci že davno prerokovali. Peneče valovje razburkanega morja političnih odnošajev pljuska že ob cerkvene kroge. V najbližnji prihodnosti utegnejo važni in zanimivi dogodki svet prese- neti. Nemodro bi bilo kaj več o tem v javnost pošiljati in prebivati s konečno sodbo, kajti splošna politična konstelacija je še v megli in ne ve se, na katero stran se zjasni. Vkljub vsemu temu je treba nekoliko točk iz preteklosti na steno pribiti, da moremo na prihodnost sklepati.

Zaradi zadnjega deželnozborskega zasedanja, kakor tudi zaradi zadnjih državnozborskih volitev, začelo je pri goriških Slovencih vreti. Ako bi človek ne videl in ne slišal, ne bi verjel, kako nizko je padel ugled znanih visokih oseb v cerkvenih krogih. Bosopeti otroci se že zanimajo in zabavljajo posebno zaradi volitve v veleposestvu, tako do vrha je vskipela zavednost našega ljudstva. Jedina sreča je ta, da je voditelj duhovnik, in da je za njim stala velika četa drugih duhovnikov, ki se niso zmenili za znane grožnje od znane strani. Ko bi tega ne bilo, povemo danes slovesno na vsa usta, duhovski ugled bi bil popolnoma propadel pri goriških Slovencih. Zaradi našega voditelja duhovnika in ž njim združenih duhovnih sobratov ogorčenost proti znani avtoriteti ne prihaja na površje. Zdaj se je pokazalo, kdo je imel prav ob svojem času, in kdo je daleč videl v prihodnost. Za časa znanih okrožnic in zaupnic so ogenj in žveplo nekoč klicali na one rodoljube, ki niso hoteli podpisavati zaupnic okrožnicam, naperjenim proti sedanjemu političnemu vodstvu. Dotični gospodje so dobro vedeli, kakšen udarec so bile znane zaupnice — za goriške Slovence, in kako bode vlada, združena z Lahoni, vse to porabila proti Slovencem na najvišjem mestu, zato niso hoteli sodelovati pri preganjanju go-

riških Slovencev. Najžalostneje je to, da sta v cerkvenih krogih glavna svetovalca duhovnika iz Italije, ki ne moreta videti Slovencev. Brez teh dveh merodajne osebe zgoraj — ni enega koraka ne store na cerkveno-političnem polju. Torej — vsa krivda pade na svetovalca in ne na znano visoko osebo. Močno obžalujemo, da so celo nekateri slovenski duhovniki tem laškimi zagrizencem šli na roke in jim pomagali tlačiti povsem opravičeno slovensko gibanje. Zdi se, da so se jim začele oči odpirati in da prihajajo k spoznanju. Ne vemo, ali bo to spoznanje še kaj časa trajalo. Želeti bi bilo, da bi se enkrat za vselej odpravili znani laški svetovalci iz naše nadškofije, kajti drugače bode ugled duhovstva pri goriških Slovencih čedalje bolj propadal in zlezel pod ničlo. Dokler bodo prihajali iz Italije odločevali na Goriškem, dotlej se ne obrne na bolje. Tem laškimi svetovalcem je katoličanstvo le pripravno sredstvo, zatirati Slovence in njih pravice. Njih laška glasila so za to tu, da branijo Slovencem do pravic v cerkvi in uradu in sebi prijaznost in odločilno besedo na zgoraj, kakor tudi komando na zdolej. Glavna lastnost laških duhovnikov je ta, da hočejo celemu svetu komandirati. V ta namen preganjajo slovansko liturgijo, zatirajo slovenske propovedi, odpravljajo slovensko petje. V tem tičijo vzroki groznih prevratov v cerkveni zgodovini. Grda laška oholost misli, da se drugače v nebesa ne more priti, kakor le z latinščino in italijanščino. Nekateri slovenski duhovniki so pa še vedno tako slepi, da jim vse to verujejo. Bojijo se, uradovati slovenski in izdajati slovenske matične izpiske zato, ker so laški svetovalci v naši nadškofiji temu nasproti. V kateremkoli jeziku, samo v slovenskem ne! Tako daleč, je že prišla zagrizenost laških duhovnikov.

Iz Istre, dne 19. aprila. (O nemirih v Kopru in okolici. Kdo dela nemire?) — Nasilje italijanske klike je doseglo vrhunec v Kopru. Tako nesramno še ni vladni list med svet lagal, kakor tržaški „Osservatore“, ko je poročal o izgreduh v Kopru. No, mi dobro vemo, kdo je poročal te laži, saj smo videli moža, ki je hitel v Trst poročat „resnico“ o dogodkih v onih dneh. Po pravici povemo, mož, sicer dober človek, se nam smili, ker ga vodijo koprski iredentaši na svoji vrvi. Sicer pa, kdo naj njihova kruta dela pokrije pred svetom, ko le on! Komu bode svet več verjel, ko njemu! Prepričani smo, da je mož dobro vedel, da nese same izmišljotine v Trst, a nesti jih je moral. — Ko bi mi smeli razkriti svetu vse to, kar se dogaja zadnje čase v Kopru, in povedati, na kako nizko stopinjo se je postavila vlada na Primorskem in nje organi, so-

sebeno v Kopru, bi ves svet strmel. Sramotno je, da so celo c. kr. okrajni glavarji italijanskim iredentašem nekako „sredstvo“. To smo zvedeli sicer od strastnega Italijana, a vender še — Avstrijanca, ki si ne želi stradati v Italiji. Ni tedaj čudno da se gode v Kopru čudne stvari. Italijanski nemirneži se kazni ne boje! Koprski iredentaši jih tako ne kaznujejo, a druga pristojna oblastva jih ne smejo. Kako naj pa gospoda kaznuje nemirneže, saj jih sama zato še plačuje! Ko so bili klicani vojaški novinci iz Pomjansčine na nabor v Koper, poslali so koprski „gospodje“ novincem italijanske stranke ono glasovito framasonsko zastavo, z napisom „Sempre avanti“, in pod to zastavo vlekla se je pijana divjaška druhal po Kopru celo pred c. kr. okrajno glavarstvo. Slučajno ali neslučajno prikazal se je na trgu c. kr. okrajni glavar Schaffenhauer in takrat je zakričala od žganja pijana druhal: „Eviva il nostro capitano!“ In kaj je storil glavar? Na vse strani se je smehljaje se priklanjal! Pošten človek se navadno ogne pijancu, ako je le mogoče, a — no, v Kopru že mora tako biti. V tem sprevodu je kričalo in vpilo vse vprek: možje, mladeniči, postopači, žene, vlačuge, otroci — sploh vsa druhal in — pijana! Kaj ni bilo tako pred francosko revolucijo? Pazite, gospodje, da se ravno tisti meč, ki ga sedaj s pomočjo italijanske, od framasonov in iredentašev plačane druhal proti nam Slovanom obračate, ne obrne kdaj proti vam! Po končanem naboru je to že pijano druhal koprška gospoda lepo pogostila. Zlobni jeziki trdijo, da je to izvenredno kosilo stalo preko 200 gld. Še bolj pijana in nalašč zato nahujskana druhal je šla po vseh ulicah ter napadala povsod popolnoma mirne Slovence, ki so bili slučajno v mestu po opravkih. Gorje onemu, ki se je prikazal ti druhal! Bodisi kmetovalec, bodisi mladenič iz okolice, bodisi dijak, da je le poznan kot Slovenec, tedaj po njem! Res srečen tisti, ki je ušel zdrav in živ iz mesta. — Ni čuda, da so vsi slovanski pripravniki zbežali iz mesta. Kdo naj bi živel še v mestu, kjer niti v svojem stanovanju ni varen življenja! In vender je c. kr. okrajni glavar tolikokrat zagotovil, da je v mestu vse mirno. Seveda, ker je moral tako zagotavljati, kajti gospodujoča klika iredentično-framasonska je tako hotela.

Nasilja in nemiri tudi še sedaj niso popenili, tako, da mi nismo nikdar prav varni. Dasi načelno nasprotni, vender si za sedanje razmere gorko želimo, ne izjemnega, pač pa obse- dnege stanja v Istri, posebno v Kopru. Vladi pa priporočamo to: čemu so neki na Porečini med mirnim ljudstvom vojaki, ko bi jih v raz-

rekel nekoč, ko sem opomnil, da v šoli tako zahtevajo. Veliko sem imel opraviti, predno sem se privadil pisavi, kakoršno je zahteval Jeran za svojo „Danico.“ Kar ni mi šel izpod peresa tisti čudni e pred r—om, n pr. k—st, umerl, verl, in dr. „Kar strani pomečite vse, pa bó!“ se je jezil Jeran, ko sem temu e oporekal, češ, da so ga po mnogih temeljitih dokazih že skoro vsi popustili.

Kdaj naj bi se pisal u in kdaj v, mi je prav po Metelkovo razlagal: „u ima negativni pomen, dočim ima v pozitivnega; tako n pr. se ne sme pisati vstaviti, temveč ustaviti, ker če kdo koga ustavi, ne gre več naprej, torej — negativno. Ravno tako naj bi se ne pisalo vbog, ampak ubog, ker, kdor je ubog, ni bogat, — torej zopet negativno. — Nasprotno pa se ne sme pisati ustanoviti, temveč vstanoviti (tako tudi vstav, vstanovnik), ker, če se kaj vstanovi, tedaj se pričinja še-le dobro razvijati, — ergo pozitivno.“

Dasiravno je bil Jeran dober etimolog, vender je pisal s fonetično pisavo. Pisal je, kakor govori preprosto ljudstvo, in to je tudi meni priporočal o vsaki priliki. Tako n. pr. ni mogel trpeti tistih trdih pridevnikov na tski, kakor jezuitski, nazaretski, hrvatski, vedno le jezuviški, nazareški in hervaški.

Kako fin posluh je imel Jeran, priča to, da skoro ni smel slišati besed: žrtev, požrtvovalnost in drugih; zlasti za pomen: Jezus se je

daroval za nas, bi ne smel rabiti izraza žrtvoval, ker: „za tako zvišen pomen, pa boš tako robato besedo rabil?“ —

Tudi v besedah črez, čreva, črešnja in dr. ni pisal nikoli r—a. „Še nikoli nisi zobal čr—r—rešenj, pač pa češnje“, je opomnil o neki priliki. —

Jezilo ga je, da hočejo slovenski slovničarji vse do zadnjega po slovničnih pravilih prikrojiti. Tako n. pr. zaradi oblike „zapečaten“; nekoč sem celo zapisal zmočen (kar bi bilo prav za prav pravilno), na kar me je Jeran zavrnil: „Tako se slovenska slovnica zlorablja, ker, če ima latinska in skoro vsaka druga slovnica na stotine izjem, zakaj bi slovenščina ne imela nobene?“

Sploh je vedel Jeran vsako slovnično obliko, katero je zapisal, zagovarjati, ker zapisal jo je iz gotovega vzroka in prepričanja.

Težko mu je bilo, da so skoro vsi listi, razven njegove „Zg. Danice“, popustili pisavo, katero je on zagovarjal.

„Saj ti Mladoslavenci ne vedo več prav, kaj je pravilno, kaj pa ni,“ je večkrat opomnil, ako sva se o tem razgovarjala. „Pravi korenjak bi moral vstati, če bi hotel to zavoženo pisavo in pisanje zopet v pravi tir spraviti, — in tisti, vem, da ne bo naš Vrhničan.“

IV.

Veliko je dala opraviti pokojnemu Jeranu „Zgodnja Danica“. Pisal je skoro vsak večer

dolgo v noč, dokler ga ni zaspanec premagal. Drugo jutro je vselej še jedenkrat pregledal, kar je bil zapisal, ker vsako stvar je prej dobro pretehtal in premislil, predno je poslal v tiskarno.

Med drugimi papirji sem našel v njegovem vredniškem košu večkrat kak sestavek, v katerem je on bičal „Sl. Narod“ radi tega ali onega spisa, — kar je on zvedel seveda ne po „Narodu“, temveč po svojih prijateljih, ali po „Slovincu“. Toda vselej se je premislil in opustil polemizovanje, ker miroljubni Jeran je dobro vedel, da se s strankarskim preprirom, in najsi bode tudi s temeljitimi odgovori, pri takih ljudeh ničesa ne opravi. Jeranu je bila sloga nad vse. —

Dobro še pomnim, kako me je učil Jeran prvokrat popravljati korekturo. Sedla sva oba k pisalni mizi. „Prebéri prvi odstavek, pa povej, ako zapaziš katero napako!“ Prebral sem jedenkrat, dvakrat, in že sem mislil, da je vse prav, ker niti misliti si nisem mogel, da bi moglo biti napačno tó, kar je tiskano. —

„Ej, ti pa slabo vidiš!“ mi je rekel ter pokazal, da je tu črka preveč, tam jedna na glavo postavljena, in nekje manjka celó kar čela beseda.

„Glej“, me je učil, „tukaj je črka preveč; kaj boš z njo napravil?“

„Zbrisati jo bo treba, ne?“

„Zbrisati, zbrisati; pa ne, kakor bi se komu zljubilo; vidiš, tukaj bodeva napravila „deleatur“ (dl); nó, kaj se pravi delére?“

divjanem Kopru tako potrebovali! Pošljite jih rajši v Koper in postavite jih pred hiše in v hiše koprskih razdivjanih advokatov, najmanj po deset vsakemu, in videli bode, da bode zavlada najlepší mir. Koprskim advokatom, in sploh gospodi, pa povemo, da nas s tem prav nič ne prestrašite. Mi se bomo le še bolj organizovali in pripravili. Kadar zopet pridete po naši okolici ljudi begat, glasove kupovat in tako demoralizovat, tedaj glejte, kje in kako bode domov prišli; naše ljudstvo ne razume več šale. Tedaj ostanimo vsak pri svojem! Na svidenje, ako sicer želite! Protestujte kolikor hočete po umazanem in lažnjivem „Piccoli-ju“ proti „atti vandalici degli Sloveni“, saj vam pošten človek tako nič ne verjame.

Tudi prijatelj italijanskih iredentašev, zakletih sovražnikov naše Avstrije, c. kr. okrajni glavar v Kopru, pošilja po vladnih listih tržaskih različne popravke, češ, da ni tako, kakor poročajo slovenski listi ali kakor govori interpelacija Laginje in tovarišev. No vse te popravke naj le tisti verjame, ki vidi izgrede le po italijanskih časnikih, nam pa, ki gospoda glavarja dobro poznamo, in ki vidimo z lastnimi očmi vse nemire, ki poznamo osebno uprav tiste, ki uprizarjajo vse te nemire, in od katerih nam tudi nekateri povedo, da so za to plačani od tega ali drugega, nam ni treba enakih popravkov. Mi se smejemo in — pomilujemo. Sicer pa bi skoraj morali misliti, da c. kr. okrajni glavar mora tako delati, kajti svet že zdavnaj ve, kdo v Kopru gospodari — in kdo se pred koprsko vsemogočno gospodo trese in trepeče. — Cenjeni čitatelji! pričakujte, da vam pove popolno resnico vselej Istranin.

S Koroškega, dne 18. aprila. (Češka jezikovna naredba pri nas.) Češka jezikovna naredba je razburila ves nemški in nemčurski svet. Ploha protestov se je ulila z germanskega obnebja na Badenijevo vladu. Ni se tedaj čuditi, da se je tudi celovski mestni svet odločno zavaroval proti takemu „kršenju ustave“, kakoršno se je izvršilo z jezikovno naredbo za Češko. V seji dne 14. aprila je mladi celovski podžupan, dr. pl. Metnitz, utemeljeval dolgo resolucijo, v kateri protestuje mestni svet proti jezikovni naredbi za Češko, katero smatra za „kršenje ustave“, „napad na jedrnatost avstrijske državne zveze“, „teško in neosnovano žaljenje in ponižanje nemškega naroda na Češkem in v Avstriji v obče“; nadalje mestni svet „energično“ pro-

— „Delére? Razdejati, se menda pravi“.

„Tako nekako, ja; *) no, saj je tudi v korekturah časih veliko razdjanje, če stavec ne pazi. Torej razdjala bodeva to črko.“ In s topim svinčnikom je prečrtal nepotrebno črko, vsporedno z njo pa na strani zapisal črki dl — deleatur.

„Vidiš, ta pa na glavi stoji; jo bo treba postaviti po koncu ali obrniti, saj znaš latinski?“

„Obrniti? — Tega se pa ne vem zdaj le spomniti.“ —

„Kako se pa učiš? — To so vam latinske šole, to; saj pravim, ko sem bil jaz dijak, smo imeli v četrti šoli še pri računstvu učni jezik latinski, sedaj pa — sedaj — še glagolcev se ne nauči. S stvarmi, ki jih nikoli nobeden ne rabi, tišče v vas, tistega pa, česar vam je treba, se učite površno. — Torej ne veš, kaj se pravi, „obrniti“? — Ej, si slab latinec! „Vérte“ se pravi, „vérti“; vidiš, zaznamovala bodeva pa to s takim le „V“, kateremu bodeva rekla ver-tatur.“ —

„Tukaj pa manjka kar cele besede; stavec že ni dovolj pazil; naj pa ima zdaj križe vsled svoje nepazljivosti; torej križ mu bodeva naredila najprvo v sredi, potem pa še jednega na strani s tisto besedo, — da bo vedel drugokrat bolj paziti.“

V kratkem času sem se privadil toliko, da sem popravljaj sam, brez Jeranove pomoči, samo površno je še potem pregledal, če sem vse prav naredil, — nó, pozneje je opustil tudi to. (Konec pride.)

*) Jeran je namreč zagovarjal besedico „ja“ in trdil, da je boljša kot „da“, ker — tako je pravil — besedica „ja“ je slovanska, in jo rabijo Hrvatje še sedaj za pomen „jaz“. — Pis.

testuje proti interpelaciji slovenske krščansko-narodne zveze, kdaj da se izda jednaka naredba tudi za alpinske dežele; onim Nemcem pa, ki so v državnem zboru s Slovani glasovali proti nujnosti predloga za razveljavljenje jezikovne naredbe, izraža „seine vollste Entrüstung“. Skoro še bolj, kakor jezikovna naredba za Češko, pa jezi naše Nemce imenovana interpelacija slovenske krščansko-narodne zveze in pa to, da je tudi poslanec Einspieler član te zveze. Metnitz je namreč med drugim rekel tudi to: „Nam je ta naredba v opomin, da ne bo samo Češka, ampak cela Avstrija kmalu poslovanjena in nemška „Cultursprache“ iz javnosti potisnjena. Za Češko izdana jezikovna naredba že ožunačuje slovenske poslance, med temi tudi Einspielerja, poslanca za Celovec in Velikovec (Čujte! čujte!), da vprašuje celo ministerstvo, kdaj da se izda jednaka naredba tudi za alpinske dežele...“ In potem, tako nadalje toži, kako gorje bi bilo, ko bi se tudi za Koroško uvedla jednaka naredba Metnitzovo resolucijo, ki se je seveda vzprejela z vsemi glasovi razun dveh konservativnih, je posebno toplo in ognjevito zagovarjal slovenski renegat dr. Abuja. Ta mož se večkrat rad pobaha, da zna slovensko, da tako lažje vabi slovenske kmete v svojo odvetniško pisarnico. Toda, kadar bi dejansko moral pokazati, da je prijazen Slovincem tudi v srcu in ne samo na svojem odvetniškem jeziku, ob prilikah, ko se je treba odločiti, ali s Slovenci, ali proti Slovincem, tedaj stopi odločno na nasprotno stran in začne bruhati iz svoje črne izdajiske duše oni gnjev narodne nestrpnosti, kakor ga moremo najti le pri narodnih odpadnikih. In tako je tudi ob tej priliki v mestnem svetu skoro prekosil Metnitza, protestuje proti češki jezikovni naredbi in istovrstni interpelaciji poslancev slovenske zveze. Skušal je med drugim tudi dokazati, da je dolžnost mestnega sveta, stopiti na čelo „protestujočega gibanja, katero se bo povsod v deželi, kjer ljubijo mir in napredek, z veseljem pozdravilo, kakor pri Nemcih, tako tudi pri Slovincih.“ (??)

Tako je! Avstrijski Nemci sedaj vse križem javkajo, vsi brez razločka: nacionalni, liberalni, konservativni in krščansko-socialni. Pri nas imamo pa vendar nemšk konservativen list, ki daje Nemcem v tem oziru neki drug svet. Imenovani list, „Kärtner Zeitung“, pravi, da bi bilo boljše, ko bi se bili Nemci začeli učiti češčine, izostala bi bila morebiti sedanja jezikovna naredba, ali bi vsaj ne bilo tako zlih posledic za Nemce. Pametna beseda, ki naj velja tudi koroškim Nemcem, če ravno dotični pisec izrecno pripomni, da pred vsem misli na Češko. Seveda se pa Nemci v svoji neumni oholosti v toliko ne morejo premagati, da bi se učili češčine, ali pri nas slovenščine. Toda, kakor hočejo; zato pa nacionalno glasilo „Freie Stimmen“ zaman kliče: „Deutsche Alpensöhne waffnet Euch zur Abwehr!“ Le oborožite se, narava in pravica bo pa vendar le zmagala tudi na Koroškem!

Iz Šmihela nad Pliberkom. Dne 19. t. m. je bil pri nas veličasten shod političnega društva za koroške Slovence.

Zborovanje je otvoril, ko se je odpela pesen „Od Urala do Triglava“, č. g. Rozman. Nato je nastopil gospod državni poslanec Lamb. Einspieler. Poročal je o delovanju novega držav. zbora in razvil v kratkih in jedrnatih besedah svoj krasni program. Ljudstvo ga je navdušeno poslušalo.

Potem je nastopil gosp. Rozman in govoril obširno in jako temeljito o katoliško-narodni šoli na Koroškem.

Obema govornikoma je ljudstvo, ki se je v silni množici zbralo od blizu in daleč, navdušeno pritrdjevalo in ploskalo. Tu si videl priproste kmeta, kako navdušen je za narodno stvar.

Opazovaje priprosto ljudstvo mora ganiti vsako narodno srce, kako ubogi trpin in zatiranec zaupa svojemu rešitelju in tolažniku. Da bi videlo in spoznalo svojega prvega zastopnika na Dunaju in proroka boljše bodočnosti v tužnem Korotanu, bila je izkrena želja mnogobrojno zbranega občinstva.

Po zborovanju, katero je zaključil gosp. Rozman s „slava“ klicem na sv. očeta in presvetlega cesarja — na kar se je zapela cesarska

pesen —, deklamoval je neki starček Gregorčičevo „Velikonočno“ v krepkih in razumljivih besedah. Nato je nastopilo brhko dekle, ki je deklamovalo Bogdanovo pesen „Lendovšeku“, katera je vsled ljubke in mile besede mladenkine vsem zelo ugajala. Koncem deklamacije je podalo dekle g. držav. poslancu šopek.

K sklepu je bila igra „Zamujeni vlak“, katero so domači diletantje predstavljali prav izvrstno in v občo zadovoljnost.

Veselica se je jako dobro obnesla. Gosp. držav. poslanec bode gotovo še več takih priredil!

S Štajarskega, 22. aprila. V ljubljanskem „Narodnem domu“ zborovali bodo torej socialni demokratje! Res, ni ga tedna, da bi ljubljanski prvaki, zlasti pri narodni stranki, ne storili kakega nerodnega koraka. Vest o oddaji sokolske telovadnice socialnim demokratom nas je globoko užalila, ker ravno socialni demokratje so pri nas tisti, ki na Štajarskem pri vsaki priliki pomagajo nemštvu, dasi se nazivajo „stranko pravice“. „Narod“ socialno-demokratsko proslavljanje prvega majnika v „Narodnem domu“ kaj puhlo zagovarja. Če so dvorano oddali kdaj slovenskim krščanskim socialistom, je to vse kaj drugega, kakor če dvorano odda „Sokol“ socialni demokraciji. Slovenski krščanski socialisti imajo v svojem programu vse narodne točke starega slovenskega programa, tudi „zjedinjeno Slovenijo“. „Narod“ je krščanske socialiste z ozirom na to celo jedenkrat nehote pohvalil, češ, da so v tem nasprotni ljubljanskemu škofu. Slovenski krščanski socialisti imajo slovenska načela, socialni demokratje pa internacionalna in ta načela bi se ne smela glasiti v „Narodnem domu“; zastopnikov internacionalnih načel ne bi smel braniti „Slovenski Narod“, tem manj, ker se večina teh zastopnikov ne more prištevat „članom našega naroda“, kakor trdi napačno „Narod“. Večina socialnih demokratov je pri nas, in skoro gotovo tudi pri Vas, — nemška, kar se kaže tudi v poslovanju socialnodemokratskih podružnic. Tudi ko bi bili socialni demokratje sami Slovenci ter bi v „Narodnem domu“ samo slovensko govorili: načela so tu, ki branijo socialni demokraciji v sokolsko telovadnico, kajti načelo internacionalke je za nas Slovence najpogubnejše, naj se oznanja v kakoršnem koli jeziku.

Ob teh razmerah pač ni čudno, g. urednik, če ste časih ostri. Oholim slovenskim prvakom na Kranjskem je treba dokazati, da niso sami vse. Treba se jim je bati osamljenja, potem bodo še-le treznejše mislili in delali, potem bodo še-le pospeševali idejo o zopetnem skupnem, složnem delovanju vseh Slovencev. Delovanje za slogo se ne sme razumevati tako, da bi k vsem nerodnim in protislovenskim prvaškim korakom samo molčali, gladili in kimali.

Toda dovolj ogorčenja! Izražam naj še svoje veselje, da je „Slovenski Narod“ v svojem velikonočnem članku: „Tvoj je vstajenja dan!“ nas izvenkranjske Slovence tako milostno pohvalil. Glasilo dr. Tavčarjevo piše:

„Veselé se pa v letošnjih velikonočnih praznikih naši koroški in štajarski bratje.

Narodna ideja, razširjevana od trudoljubnih in neumorno delujočih rodoljubov, prodira vedno bolj v narodove mase Korošcev in Spodnještajarcev. Utrjujejo in ustanavljajo se narodna društva, zavednost in politična zrelost se množi, vesel plod vsega pa je bil prečastni in vse Slovence odlikujoči izid minolih volitev. Ta izid bode bodril naše brate še k nadaljnjemu delovanju, da dosežejo vse, kar jim gre po zakonih enakopravnosti. Složno postopanje Štajarcev in Korošcev bo navduševalo tudi rojake na Goriškem, v Trstu in v Istriji, da ne omagajo, da ne obupajo, nego da vstrajajo žilavi in odporni v ljutem boju za narodne svetinje.“

Da, da, lepo je izven Kranjskega! Častni izid bitke, katero smo na pozitivno-narodni in pozitivno-krščanski podlagi bojevali izvenkranjski Slovenci o priliki poslednjih državnoborskih volitev, nas bo vsekako bodril k nadaljnjemu delovanju. Izid naših volitev je res „vse Slovence odlikujoč“, zato pa je tem bolj sramotilen izid državnoborskih volitev v

kranjskih mestih, kjer se Nemci, Nemškutarji, vlada in socialni demokratje mešajo v slovenske stvari. Naši trudoljubni in neumorno delujoči rodoljubi razširjajo narodno idejo, kranjski „rodoljubi“ pa nam delajo s protežiranjem Nemcev in socialnih demokratov pohujšanje. Ob tem narodnem pohujšanju ne bo čudo, ako bodeta „zavednost in politična zrelost“ tudi pri nas pričeli lezti — rakovo pot. Jedino v složenem postopanju smo dobili svojo žilavost, kar priznava tudi „Narod“, in zato smo bili velikonočnih praznikov lahko veseli. — Vi gospodje uredniki „Slovenskega Naroda“ pa jih niste mogli biti veseli, ker sloga v svojem listu mečete skozi vrata ter se raje oklepate naših narodnih nasprotnikov, nego da bi se približevali svoji krvi, slovenskim bratom.

Razmere v kranjski narodni stranki naj nam bodo v svarilen izgled, kake naše narodne stranke izven Kranjskega nikdar ne smejo postati!

Politiški pregled.

Prestolnemu mestu Dunaju stoji na čelu od torka tekočega tedna dr. Lueger, krščansko socialni prvoboritelj. S tem je veliki večini dunajskega prebivalstva izpolnjena srčna želja, saj je novi dunajski župan mož, ki si je pridobil s svojim neumornim delom največ zaslug, da se je stolno mesto iztrgalo iz rok židov in njih vernih drugov lažiliberalcev. V mestni dvorani ga je v torek dopoldan slovesno zaprisegel namestnik Kielmansegg, ki je v svojem govoru omenjal zaslug prejšnjega župana Strobacha in izražal upanje, da bode dr. Lueger svojo izredno nadarjenost uporabil v srečo in blaginjo velikega Dunaja. Nastopajoči župan se je zahvalil namestniku v daljšem govoru, v katerem je zahvalil vladarja za potrditev, obljubil vršiti zvesto svojo nalogo slede krščanskosocialnemu programu, omenjal je nekaterih za občino dunajsko važnih vprašanj in pri tem indirektno okrcal židovske kapitaliste. Po tem slavnostnem činu odpeljal se je dr. Lueger v avdijenco k cesarju. Zbrano občinstvo je burno pozdravljalo svojega ljubljenca, ki je po tolikih ovinkih vendar dosegel odlično mesto. Na večer je Dunaj priredil novemu županu v čast iluminacijo, ki je bila navzlic vsem težavam kaj imponantna.

Hrvatski sabor se snide dne 28. t. m., ali ne bo imel nobedne meritornične razprave, prebral se bode le kraljev reskript o razpustu sedanjega sabora. Opozicijsko časopisje je nevoljno, ker ne bo nikakega pomladnega zasedanja, saj je tako opoziciji vzeta še zadnja prilika, da se prosto in brez osebne nevarnosti izreče o res čudnem postopanju bana Khuen Hedervarya. Sabor bi imel dovolj posla: o jako važnih predlogih dr. Ružiča, katere je stavil v zadnjem zasedanju, se še ni razpravljalo. Opozicija je hotela nadalje vprašati vlado, kaki vzroki so jo vodili, da je zaukazala pod pretvezo socialističnega gibanja tako ostre izredne naredbe proti vsem političnim društvom hrvaške kraljevine. Leta in leta je bila vlada jako mila in prizanesljiva socialistom nasproti, sedaj naenkrat, ko bode ban Hedervary v tretje stopil v volilni boj za sabor s svojimi kandidati, zazdelo se je banu, da je socialna demokracija obstoječemu redu nevarna. O banu gre glas, da je odločen in neustrašen, da se ne boji nikogar razun Boga; poleg tega besediči mažaronsko časopisje o njem, da je s svojim umnim vladanjem priljubil se narodu, in da je zato njegovim privržencem večina zagotovljena. Ban sam o tem menda ni prepričan, sicer ne bi bil izdal naredb, ki imajo namen, streti opozicijo, katere se vladi zdi sedaj, ko je združena, tem nevarnejša. Socializmu se s prepovedjo ne zapre poti, vlada bi morala sprevideti, da je potreba socialnih reform nujna, opozicija pa bi jej bila v boju proti internacijonalki šla gotovo na roko. Opozicija bode imela ob volitvi težko stališče, ker bodo Mažaroni zastavili vse sile in uporabili ves njim služni aparat, da si pridobe zmago. Združene opozicijske stranke so postavile v vseh okrajih, kjer jim je upati vspeha, svoje kompromisne kandidate. Želeti je le, da bi ta

sloga ne bila le za čas volitev, ampak trajna, ker le tako je Hrvaški mogoča rešitev iz preobestnih krempljev madžarskih.

Nemški cesar Viljem II. prisostoval je v sredo in četrtek veliki vojaški paradi na Dunaju. Poset nemškega vladarja pa izvestno ni veljal le sijajni vojaški paradi, katero je vodil cesar sam, zato je sedanjí politični položaj prekritičen. Malo dni prej je turška vlada oficijelno napovedala Grčiji vojsko, zaveznika sta imela torej dovolj govoriti. Oba cesarja sta za ohranitev miru in jedina v misli, naj Grčija in Turčija sami doženeta svojo pravdo, vevlasti naj posežejo vmes še le tedaj, kadar bode jedna stran prosila za posredovanje. Med tem, ko se mudi nemški cesar na Dunaju, vstajajo zopet vesti o ministerski krizi na Nemškem. Govori se, da bode odstopil kancelar Hohenlohe, ker se je predloga o vojaškem pravnem redu tako dolgo zavlekla. Kancelar in vsa vlada imajo dobro voljo, težkoče jim dela le Bavarska, ki noče privoliti, da bi v zadnji instanci odločevalo skupno vrhovno sodišče, ampak zahteva za Bavarsko lastno višje sodišče.

Stojalovski, voditelj krščanskih socialistov na Poljskem, bode dne 20. decembra t. l. zopet dobil volilno pravico. Ni dvoma, da mu bode kdo izmed štirih kmetov, ki so bili voljeni na njegov program, odstopil precej poslanško mesto. Stojalovski ima več kakor tretjino poljskega prebivalstva na svoji strani, kar se da posneti iz oddanih glasov. Njegovi štirje poslanci v krakovski škofiji so dobili 1518 glasov, na vsak glas se šteje v peti kuriji 500 ljudi, tedaj skupaj 700.000 duš, in 645 glasov dveh poslancev v tarnovski škofiji predstavlja 300.000 duš. Stojalovski je vložil pri dunajski nuncijaturi prošnjo za revizijo kanonične pravde, da se oprostí izobčenja.

Grško kraljestvo.

(Sestavil Šalamun.)

(Zvršetek.)

Albanci, katere je porta nabrala zoper Grke, pustošili so Morejo pet let, dokler jih ni Hasan paša z orožjem prisilil, da so opustili ropanje na Moreji. Ker je Rusija od časa do časa napadala porto in njeno moč slabila, stiskali so paše samovoljno krščansko prebivalstvo. Rusija ni pozabila Moreje in otoških Grkov ter jim je izposlovala v Jaškem miru l. 1792. olajšavo, da so smeli pod rusko zastavo prosto brodariti. Za Napoleona so se Grki povzdignili v mornarstvu, imajoči l. 1815. 600 kupčijskih ladij, katere so z dovoljenjem sultanovim smele imeti topove za brambo proti morskim roparjem. Te morske ladije so bile upanje in podpora upora, h kateremu se je od l. 1815. pripravljala Grška. Drug važen živelj bili so Majnoti, bojovníki lakonskih hribov, Sulioti v etolskih hribih in krščanski Albanezi v različnih krajih dežele. Po Napoleonovem padcu pričakovali so pomoči od krščanske Evrope proti polmeseču. Pripravljanje k uporú vodila je „hetairia filikov“, tajno društvo, 1814. ustanovljeno od ruskega ministra Kapo d' Istrio, rojenega Korfiota pod pretvezo pospeševanja vede. Toda ta hetairia končala je krvavo, ker ni imela veliko podpore in navdušenosti. Od leta do leta so se upori ponavljali in v potokih je kri tekla za vero in prosveto naroda, dokler niso dosegli Grki svoje samostalnosti.

Ko je Rusija slavno končala bojevanje proti Turkom, sklenili so ti v Drinopolju dne 14. kimalca l. 1829. mir, v katerem so priznali Grkom državno samostanost. Po ti pogodbi je Grška postala samostojno kraljestvo in obsegala polotok Morejo, srednjo Grško do Arte in Vola ter vse grške otoke, razun Kandije in Samosa, ki sta ostala pod turško vlado.

Novemu kraljestvu so svetovali za kneza princa Leopolda Koburškega, zeta angleškega kralja Jurija IV. A odklonil je ponudbo, ker velesile niso hotele otoka Kandije Grški priklopiti l. 1830. Začasno je vladal bivši minister ruski Kapodistrias. Ker je kruto ravnal s svojim narodom, bil je umorjen dne 9. vinotoka l. 1831. od dveh sinov Mauromichalija. Na to je bilo podeljeno vrhovno poveljništvo trem možem, pod

katerimi se je unela krvava domača vojna, dokler niso vevlasti odločile. Leta 1832. postal je grški kralj bavarski princ Oton, s katerim pa ljudstvo ni bilo zadovoljno, ker je na njegov dvor prišlo ž njim nekaj bavarskih svetovalcev, kateri so se urivali v domače stvari. Akoravno je veliko dobrega storil za Grško, vender se ni mogel držati zaradi notranjih homatij ter se je prestolu odpovedal l. 1862. Po njegovem odhodu so ponudili grški prestol Juriju I., mlajšemu sinu danskega kralja Kristjana Glücksburškega, kateri je prišel meseca vinotoka 1863. v Atene ter zasedel vladarski prestol, katerega še ima sedaj v oblasti. Tudi ta je imel veliko britkih dnij, ker se domača nasprotja med strankami niso polegla, denarno stanje je bilo slabo in ministri so se vedno menjali. Največ sitnosti pa je imel zaradi Kandije, katera se je vsak čas upirala ter iskala podpore na Grškem. Večkrat se je mislila Grška bojevati s Turki, toda vsakokrat so jej ubranile vevlasti.*)

Narodno gospodarstvo.

Centralna posojilnica slovenska.

(Občni zbor dne 8. aprila v „Narodnem domu“ v Brežicah.)

I.) Navzočnih je bilo 11 članov, kateri so zastopali 24 deležev (delež po 100 gld.) Ti gospodje so zastopali načelstvo, nadzorstvo in posojilnice — zadružnice „Centralne posojilnice slovenske“. Zastopane so bile po zastopnikih sledeče posojilnice:

- 1.) Okrajna posojilnica v Krškem (zastopnik g. J. Bezljaj).
- 2.) Posojilnica v Brežicah (zastopnika gg. Levak in Schwentner.)
- 3.) Posojilnica v Moravčah (zastopnika gg. France Orehek in Janko Toman.)
- Pismena pooblastila so poslale posojilnice — zadružnice:
- 4.) Radeče (pooblaščenec g. I. Lapajne.)
- 5.) Mokronog (pooblaščenec gospod F. Rozman.)
- 6.) Slatina (pooblaščenec g. I. Rupnik.)
- 7.) Kobarid („ g. dr. T. Romih.)
- 8.) Slap p. Vipavi (pooblaščenec g. I. Rupnik.)
- 9.) Kleče na Koroškem, (pooblaščenec g. dr. T. Romih.)

II.) Predsednik ravnatelj g. I. Lapajne konstatuje, da je današnji občni zbor sklepčen, naznanja, da je bilo vabilo v smislu zadružnih pravil razglašeno v „Slovenskem Narodu“ dné 1. febr. in v Domovini“ dné 5. febr. t. l., ter prisrčno pozdravlja vse navzoče in jih vabi, da se z njihovo pomočjo reši dnevni red, kakoršen je predpisan v zadružnih pravilih. Povdarja, da se je zavod v minuli jednoletni dobi, ki je bila tako rekoč še le prvo upravno leto, sicer počasi, a previdno razvijal. „Centralni posojilnici“ se je pridružilo dosedaj 12 slovenskih posojilnic in 11 zasebnikov. Vrh tega so še trije slovenski denarni zavodi, s katerimi je bila „Centr. pos.“ lani v zvezi, ne da bi bili ti kot udje pristopili. Večji promet bi bila „Centr. pos.“ lani izkazala, ako ne bi bilo vsled slabe letine lani splošno pomankanje denarja na Slovenskem. Več posojilnic bi se bilo pridružilo „Centr. pos.“, ako bi bila ona v stanú, kar z mnogimi tisočaki pomagati dotičnemu zavodu, kateri se je bil za podporo oglašil. Kar se lani ni moglo zgoditi, ulegne se zgoditi v bodoče, ako bodo razmere ugodne.

III. Račun za preteklo leto se potrdi, kakor ga je načelstvo sestavilo in nadzorstvo potrdilo.

IV.) Od izkazanega čistega dobička se določi 4% dividenda vsem deležem, kakor je načelstvo predlagalo.

V.) Vzame se na znanje opravilno poročilo načelstva, ki se je v rednih sejah trudilo za prosep zavoda, ki namerava, ako bode treba, prirediti tečaje za izobraževanje posojilniških uradnikov in odbornikov, in ki namerava, vprašati slovenske posojilnice in gospodarske zadruge, ali ne bi kazalo, da bi izhajal „Vestnik slov. posojilnic in gospodarskih zadrug“.

*) Posneto po „Občni zgodovini“ od J. Stareta V. zv. in po „Herders Conversations-Lexikon“, III. B. Freiburg in Breisgau 1855.

VI.) Poročilo o delovanju posojilnic-zadružnic je bilo v tem pogledu posebno veselo, da so ti zavodi večinoma krepko razviti, da so svoje pravilno izdelane račune za l. 1896 večinoma priobčili, da torej ti zavodi „Centr. pos.“ dajejo toliko poročila, da bi jej občinstvo in denarni zavodi smeli veliko večje svote zaupati, nego se je to do sedaj zgodilo; kajti zadruga ima neomejeno zavezo. Vrh tega imajo tudi nekatere njene posojilnice zadružnice jednako poročilo.

VII.) Volitev načelstva je pokazala isti rezultat, kakor lansko leto. Le namesto gospoda F. Ivanca, ki se je v Radeče preselil, je bil izvoljen g. I. Bezljaj.

VIII.) V nadzorstvo so bili izvoljeni: g. J. Knave, ravnatelj „Okrajne pos. v Krškem“, g. A. Levak, ravnatelj posojilnice v Brežicah, g. F. Rohrmann, ravnatelj pos. v Mokronogu, g. J. Rižnar, ravnatelj pos. Radečah, in g. A. Pavčič, nadučitelj v Kostanjevici.

IX.) Pri nasvetih se oglasi g. dr. Romih in predlaga, da bi „Centr. pos.“ javno razglasila, da je „Zveza slov. posojilnic“ že l. 1886. pri svojem običnem zboru 27. avg. v Celju po zastopnikih celjske in mariborske posojilnice pripoznala potrebo realne zveze vseh slov. posojilnic, t. j. osrednjega zavoda, kakoršna je naša „Centr. pos.“ Nasvetuje torej, da bi se k pristopu povabile zopet vse slovenske posojilnice, ki naj bi vzele poprek po kacij 10 deležev. (po 100 gld.) Ker imamo Slovenci že več kakor 100 posojilnic, dobila bi z njihovim pristopom na ta način „Centralna posojilnica“ okroglih 100.000 gld. obrtnih glavnice, s katero bi se lahko dokaj koristilo slabejšim sestram.

Mestna hranilnica v Kranju. Ta vrla hranilnica deluje peto leto. Iz poročila k računskemu zaključku za l. 1896. posnemamo, da je tudi v tem letu dobro napredovala. Glavne težave je mlada hranilnica premagala, ker ima že čistega dobička 2.692 gld. 25½ kr. Sploh se lepo razvija in postaja važen činitelj v narodno-gospodarskem napredku gorenjske strani. Tekom 1896. leta je imela kranjska hranilnica vseh denarnih prejemkov 470.219 gld. 50 kr., vseh izdatkov pa 460.990 gld. 01 kr.; torej skupnega denarnega prometa 831.209 gld. 51 kr., za 146.235 gld. 43 kr. več, nego v l. 1895.

„Avstro-ogerskih konzularnih dopisov“ (Oesterreichisch-ungarische Consular Correspondenz) je izšla prva številka. Izdajatelj jim je narodnogospodarski pisatelj Alexander pl. Dorn na Dunaju.

Namen tega časopisa, ki bo izhajal trikrat na teden, je, udeleženiim krogom domačih trgovcev kar najhitreje in v pregledni sestavi naznanjati vse, kar je iz trgovskih letnih in mesečnih, kakor tudi iz morebitnih specialnih poročil c. in kr. konzularnih uradov primerno za javno razglajenje.

S tem se bode izdatno ustreglo že večkrat izraženim željam, naj bi se hitreje razširila v omenjenih poročilih navedena in za trgovski svet namenjena naznanila; zato tudi visoko c. in kr. ministerstvo za vnanje stvari blagohotno podpira to podjetje ter mu daje na razpolaganje dotična konzularna poročila takoj po njih dospetju. Ravno tako je tudi vis. c. in kr. trgovsko ministerstvo pripravljeno pospeševati to podjetje ter uredništvu neposredno izročati poročila c. in kr. konzularnih uradov o inostranskih dobavnih razpisih in ponudbah.

Domače novice.

Občinske volitve v Ljubljani. Volilno gibanje se razvija v Ljubljani kaj zanimivo. Nemško-slovenska zveza stopa na dan! Nemštvo vzdiguje rusko svojo glavo in „Slovenski Narod“ nima prijazne besede ni nam, ni katoliško narodni stranki, da bi skupno vrgli Nemštvo v — pozabo. Konstatujemo, da „narodni stranki“ ni do slovenske sloge, ker smo ji pred tednom zgradili v „Slovenskem Listu“ zlat most do nas in do vseh Slovencev, a narodna stranka na Kranjskem ima svoje zveze ter ne potrebuje slovenskih bratov. Slovanska krščansko-narodna zveza, kje si? Sanjali smo, da se udomačiš tudi

doma, toda namestu tebe prihaja k nam — zopetni boj med brati, v prosep onih ljudij, ki sovražijo naš narod iz dna svoje duše. Samo-slovenske Ljubljane skoro ne bo več! Bog daj, da bi se varali; toda nemško-slovenska zveza zagrizla se je tako globoko v kri in meso ljubljanskih prebivalcev, da se bojimo najhujšega. Nemci se javno bahajo, da so jim o priliki poslednjih državnozborskih volitev „narodnjaki“ obljubili svojo indirektno pomoč, in „Narod“ je doslej prav pošteno kazal, da je to res.

Nemci nastopajo po dolgih letih! Kdo je temu kriv? To kranjsko Nemštvo je bilo že davno pokopano, a kdo je je dvignil iz groba? Poročali smo že, da so v prvem razredu postavili Nemci samo dva kandidata, v drugem razredu pa samo — jednega. Zakaj pač samo dva kandidata in ne vseh pet, samo jednega in ne obeh? To je uprizorjeno jako zvito in to je uspeh one politike, katero je spočel dr. Tavčar, ki pravi, da se moramo vezati z nemškimi kozli in ne s slovenskimi ovci. Naj ta politika tekne narodni stranki na Kranjskem!

Za sedanje razmere v Ljubljani je značilno, da je zadnje sredo shod volilcev II. razreda obiskalo pri nemški stranki 80 volilcev, pri narodni pa samo 40 volilcev, od katerih je bilo komaj polovica somišljenikov sedanje narodne stranke.

Kdor je hotel videti, kako narodno-napredna stranka v Ljubljani nazaj drči, ta naj bi bil prišel na ta shod. Poleg inženirja Pavlina je zlezel na površje notar Plantan. Dvakrat se je moralo glasovati in pri drugem glasovanju je dobil kandidat Plantan 19 glasov, proti njemu je pa vzdignilo roke 17 navzočih in kakih 10 nevtralnih je sploh tiščalo roke v žepih. O spravi med slovenskimi strankami, žal, ni moglo biti govora, dasiravno je Hanibal že pred durmi.

Prvi boj bode pri občinskih volitvah v ponedeljek dne 26. t. m. „Slovenski meščanski volilni odbor“, katerega je izbralo lepo število neodvisnih meščanov, ki so pa žalibog pozabili oddati svoje vizitke v „Narodni tiskarni“, priporoča kandidate za tretji razred gg.: Ivana Turka st., Antona Goršeta in Avgusta Repiča. Za drugi in prvi razred naznani „slovenski meščanski volilni odbor“ svoje mnenje potom lepakov.

Nemštvo je tu, slovensko moštvo na krov!

Razmere na ljubljanskih srednjih šolah so predmet obširnim preiskavam. Želeti bi pač bilo, da se v prvi vrsti prime tiste, ki so mladino zapeljavali in silili v „Arminiji“ in „Germaniji“ častit Bismarcka. Dotični gospod, ki je duša vsega nemškonacionalnega in protiaustrijskega gibanja v Ljubljani, bodi preverjen, da so časi njegovih prusofilskih agitacij minili, naj se izvrše sedanje preiskave zanj ugodno, ali ne.

Socijalni demokratje so, kakor se čuje, odpovedali ljubljanskemu „Sokolu“ dvorano, katero jim je prepustil za prvi majnik. Preprečili smo toraj prihod internacionale v „Narodni dom“! Socijalna demokracija je odpovedala „Sokolu“ dvorano, ker ji je „Sokol“ stavil pogoj, da pri slavlju ne sme govoriti nemški. Pač vsejedno je, kakor pravi naš štajarski dopisnik, naj socijalna demokracija govori nemški, ali slovenski. Sploh bi se pod nikakim pogojem ne smela oddajati sokolska telovadnica socijalni demokraciji, katera je breznarodna, in tedaj popolnoma nasprotna načelom „Sokola“, „ki poleg telovadbe dela tudi za probujanje narodne ideje.“

Državni poslanec g. dr. Janez Ev. Krek je sklicel v ponedeljek dne 19. t. m. zjutraj ob ½10. uri na Hafnerjev vrt shod svojih volilcev, ki je bil poprej naznanjen v treh časopisih, in je poročal o položaju v državnem zboru. Shoda se je udeležilo nad 500 oseb. G. dr. Krek je poročal o položaju popolnoma stvarno in zavzel, poročajoč o nekaterih pojavih v državnem zboru, slovansko stališče, kar z zadovoljstvom beležimo. Okrcal je v svojem govoru z ozirom na slovansko stališče nemškonacionalno stranko ter jo šibal sosebeno radi njenega hujškanja glede na jezikovno naredbo za Češko. Naredba se tiče uradnikov in ne nemškega naroda. Zadeve uradnikov niso zadeve Nemštva. Uradništvo je služabništvo ljudstva ter mora razumevati jezik

njegov. Nemškonacionalna stranka je stranka nemških kričavcev. Pristaše katoliško-ljudske stranke je govornik obžaloval, da se boje na jedni strani nemških liberalcev, na drugi pa nemških nacionalcev. Nemška krščansko-socijalna stranka ima zdrav gospodarski program. V tem smo ž njo jedini. Ta stranka je nasprotna vladi, v kolikor je liberalna, in socijalni demokraciji. Vender se pozna tudi pri tej stranki, da se Nemci čutijo najprvo kot Nemce. Nemški krščanski socijalisti se hote učiti socijalnega programa iz nemške zgodovine. V takratni nemški državi so živeli stanovi srečno, a to srečno življenje ni bilo plod Nemštva, ampak plod krščanstva. Več, kakor bi bilo treba, je pri nemških krščanskih socijalistih nemške narodnosti. Nemški krščanski socijalisti menda ne vedo, da je imelo tudi Slovanstvo lepo združeno organizacijo. Govornik je obsojal dalje poljsko žlahto, o Mladočehih je pa rekel, da je možno z narodnega stališča ž njimi simpatizovati. Slovanska krščansko-narodna zveza se je ustanovila, ker so bili poslanci preverjeni, da jugoslovanski klub ne more rasti in bi bil vsled tega postal vladina igrača. „Zveza“ pa je na širšem temelju ter ima lepšo bodočnost. „Zveza“ mora odločno postopati, da pokaže, da je večina avstrijskega prebivalstva slovanska, in da tu slovanska večina nima svojih pravic. „Zveza“ ni vladna ter se bo upirala vladi, koder bode s slovanskega in krščanskega stališča treba. „Zvezi“ podtikajo vladnost tisti, katerih delo je laž in ti hote razdreti tudi ta po dolgem času prvi poštene pojav sloge med Slovenci. „Zveza“ ni vladno delo, ker je vladi pri sestavljanju večine prekrizala načrte in ker je tudi pri volitvi državnozborskega predsedstva in podpredsedstva stala strogo na svojem programu. Z vlado, ki zatira Slované v Primorju, ne bomo šli, če se razmere ondi temeljito ne spremenijo. Dasi „Zveza“ še le malo časa obstoja, je vender že marsikaj dosegla. Govornik sklepa z vsklikom, da je ponosen, ker slovenski narod nosi krščanskosocijalno zastavo med slovanskimi narodi. Obč. svet. g. Turk pozdravlja slovansko krščansko-narodno zvezo ter razjasnjuje med odobravanjem navzočih obrtnikov g. poslancu želje obrtnikov, proseč pomči pri razpravah o obrtni noveli. G. Gostinčar očita in dokazuje navzočnim socijalnim demokratom, ki so shod ves čas motili, kako v dejanju skrbe za delavce. Med Gostinčarjevim govorom je hotelo 50 socijalnih demokratov terorizovati 500 mož broječo množico. Ni čuda, da je vsled neprestanega izzivanja od socijalnodemokratske strani zavrela krščanskosocijalnim delavcem kri in se je vnel boj. Tudi krščanski socijalisti bi bili na socijalnodemokratskem shodu tepeni, ko bi hoteli na tak način terorizovati socijalnodemokratsko večino. Shod je razpustil vladni komisar, ter je konstatoval, da so izgrede provzročili socijalni demokratje. „Slovenski Narod“ se je o tej priliki za internacionalo zopet tako navdušil, da polemizuje v njen prid. Roka roko umije! „Narod“ je v polemiki celo tako predrzen, da očita dr. Kreku, da ima malo smisla in razuma za parlamentarno delovanje, ker je izjavil v svojem govoru, da se za prazen nič ne da vprezati v vladni voz. Tu so „Narodovci“ Šuklje, Ferjančič in Kušar že malo drugačni! Dr. Kreku pa moramo pripoznati, da je znatno omejil socijalnodemokratsko poplavo med slovenskim ljudstvom ter v tem smislu vstrajno deluje, naši narodni možje pa roke križem držé ter socijalnim demokratom direktno in indirektno pomagajo sejati ljuliko med naš narod. Žalostno je, da imajo ti narodni možje še sedaj, ko bi se bilo vsem Slovincem tako nujno treba združiti tudi doma, polna usta proti slovenskim krščanskim socijalistom!

Med dvema stoloma. Ker „Slovenski List“ ni zadovoljen ne z „Narodnim“, ne s „Katoliškim“ domom in je priporočal „narodnim in katoliškim“ Slovincem, da bi v sredi med obema sezidali „Slovenski dom“ — je to spravilo „Slovenca“ v malo jezico. Vpraša nas, če morda mislimo, da sta „katoliški“ in „narodni“ dva pojma, ki se izključujeta, in ko bi to bilo, kje bomo dobili „narodnih in katoliških“ zidarjev za „Slo-

venski dom". Potem pa prijateljsko pristavlja: „Slovenski List“ se bo presejal in presejal, dokler naposled ne bode obsedel na tleh — med dvema stoloma! — Kar se stolov tiče, povemo odkritosrčno, da se ne maramo vsejati niti na „katoliški“, niti na „narodni“ stol, ker sta oba precej polomljena. Tudi se nam vsejati sploh ni treba, ker smo še mladi in nekaj časa še lahko stojimo. — Pojma „katoliški“ in „narodni“ se pa po naših nazorih ne pokrivata, a tudi sama takó ne izključujeta, da bi bila drug drugemu naprotna. Izključujejo ju le nekateri ljudje, in sicer tisti „narodnjaki“, ki mislijo, da ne smejo biti „katoliški“, in pa tisti „katoličani“, ki pravijo, da je narodnost „fantóm“. V „Slovenskem domu“ bodeta ta dva pojma prebivala prijazno združena.

Pritožba. Tuj podjetnik, kateri polaga sedaj kabel za električno razsvetljavo v Ljubljani, dobiva baje vsako soboto zaslužek izplačan. Če je to istina, moramo ravno isto zahtevati za naše domače obrtnike, kateri prevzamejo kako mestno delo, ker ti gotovo ne leže v denarjih. Resnica pa je, da morajo nekateri čakati leta, da se jih izplača. Prav je, da se sproti plačuje, ker vsak težko čaka na denar in mi bi le pozdravljali, ako bi g. župan uvedel ta način plačevanja vsaj za nekatera dela.

Občinski svet ljubljanski je imel 20. aprila izredno sejo. Radi nedostajanja prostora omenjamo le važnejše stvari, ki so se razpravljale. Občinski svetnik g. dr. Gregorič je stavil nujni predlog, naj bi se gostaščina v mestu priklopljenem Vodmatu pričela pobirati še le 1. avgusta 1897. l. Pravično je, da se to zgodi, ker vodmatski hišni posestniki te zadeve pred mesecem avgustom ne morejo urediti in bi torej hišni posestniki morali gostaščino plačevati iz svojih žepov. Predlog je bil izročen pravnemu in finančnemu odseku v nujno poročanje. Z ozirom na gradnjo mestne elektrarne in artilerijske vojašnice je vsprejel občinski svet naslednji predlog: 1.) Mestni magistrat, oziroma gospod župan se pooblašča, da si za dobo treh mesecev iz razpoložljivega kapitala za regulacijski zaklad in onega zaklada, ki je namenjen kot 3% posojilo ljubljanskim hišnim posestnikom, izposodi svoto 250.000 gld. po 4, oziroma po 3% obresti. 2.) Ta dolg se mora poravnati, čim bode izprošeno posojilo za mestno elektrarno in topničarsko vojašnico v znesku 900.000 goldinarjev. Poročevalec je bil občinski svetovalec gospod Senekovič. Občinski svetovalec gospod Hráský je poročal o dobavi načrtov za uredbo mestne kanalizacije. Dr. vitez Bleiweis in dr. Gregorič sta naglašala, da sedaj stvar še ni zrela. Določi naj se poprej zistem in sicer razpravlja naj se zadeva v občinskem svetu. Dokler ni rešeno vprašanje osuševanja barja, ni lahko govoriti o kanalizaciji. Občinski svetnik Gogala opozarja na položaj mestne občine, katera mora polagoma izvršiti take velikanske operacije, ki veljajo veliko denarja. Zaradi tega predlaga, naj se vrne poročilo odseku. Predlog stavbinskega odseka je bil vsprejet. Občinski svetovalec dr. Gregorič interpeluje g. župana zaradi razpisa in oddaje del pri mestni elektrarni, in ali je res, da se je betoniranje oddalo pod roko. G. župan bode odgovoril v prihodnji seji na to interpelacijo.

Slovanska krščansko-narodna zveza ima dne 28. t. m. sejo, da se posvetuje o položaju. Sedanji predsednik dr. Bulat je izdal vsem zaveznim članom hrvatsk poziv, dr. Šušteršič izdal bode v času svojega predsedništva slovensk, a dr. Barwinski rusk poziv. Vsak predsednik se bode posluževal svojega materinega jezika.

„Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ proti družbi sv. Mohora. Zaveza slovenskih učiteljskih društev poziva v „Učiteljskem Tovaršu“ slovensko učiteljstvo, da nastopi proti družbi sv. Mohora, ker je v letošnjem koledarju v povesti g. Petra Bohinjca „Nevednost in sleparstvo“ priobčen stavek: „In tisti ščetinasti šomašter zmirom tiči doli v malinu in je in pije zastonj.“ Za ta stavek bajé družbin odbor „Zaveze“ ni dal primerne zadoščenja. Korak zaveze slovenskih učiteljskih društev se pač ne more odobravati. Rušiti družbo, na katero s srditostjo gledajo naši narodni nasprotniki, radi

jednega stavka v povesti je pač sila malenkostno stališče. Kdo bode pa pisal povesti in kake bodo te povesti, če bodo vsi stanovi tako zamerljivi! Spise naših prvih literatov moramo kar uničiti, če se držimo „Zavezinega“ mnenja. Upamo, da dična družba sv. Mohora vsled „Zavezinega“ oklica ne bo radi take malenkosti ovirana v doseg svojega velikega smotra, ker menimo, da večina našega narodnega učiteljstva ne bo storila narodnega greha, ter ne bo rušila jedne prvih slovenskih postojank, najodličnejšega zavetišča slovenske sloge.

Rimsko grobišče so našli delavci, ki so kopali šuto pod Svetjem blizu Medvod. Precej obširno grobišče leži med železniškim mostom, ki drži čez Soro, in cerkvijo na Ladiji prav zraven železničnega tira sredi ravnice, imenovane „Ladenska gmajna“. Prekopali so doslej kakih 10 grobov, narejenih iz opeke, katera je po 58 cm dolga in 44 cm široka. Poleg kostnjakov so dobili v grobovih tudi ostanke žganih mrličev. Našli so doslej le malo priložkov: dvoje lepih leščarb, jedna ima napis „Fortis“, nekaj novcev in vrč, katerega je stolkel kramp. Pri Medvodah je bila tedaj večja rimska naselbina.

„Narodni Dom“ v Mariboru. Slovenska branilnica v Mariboru je sklenila, zgraditi „Narodni dom“ v Mariboru. Upati je, da bode ta sklep pričetek živahnejšega slovenskega gibanja v Mariboru.

Koperska lahonska druhal je zopet napadla slovenske učiteljsčnike. To pot jih je napadla med vožnjo na parniku, torej na odprtem morju, kjer ni možno bežati. Samo posredovanju c. kr. stotnika Baronia se je zahvaliti, da ni prišlo do groznega čina. Slovenski gojenci so se vračali v Koper, ker se jim je od ravnateljstva zatrjevalo, da se je Lahonom v Kopru umirila kri. Zopetni napad na slovenske gojence bode vladi dokaz, kateri narod igra v Istri ulogo narodnega — mučenca. Upamo, da bode ta napad imel primernih posledic za isterske irendentovčke.

Sto let z — Avstrijo. Dne 18. t. m. je minolo sto let, odkar se je sklenil preliminar ni mir v Campo Formio, glasom katerega ste se Dalmacija in Istra odločili od benečanskega obrežja in ste se priklopili k naši državi. Istra in Dalmacija praznovali ste stoletnico — molčé.

Slovanski svet.

Frankovci na Hrvaškem. Neizmerno veliko nesreče je že prišlo nad Hrvaško, odkar ondi traja razpor med rodoljubi. Vesela je tedaj vest, da sta se za bodoče volitve združili dve protivladni stranki, namreč stranka „Obzora“ in ona „Domovine“. To pa grdo gleda dr. Frank, duša tretje protivladne stranke, voditelj čistih pravašev. Prav pri srcu nas boli, da skuša dr. Frank s svojimi pristaši zrušiti neohodno potrebno slogo. Frank postane isto za Hrvaško, kar je Folnegović.

Bratje Čehi v Dalmaciji. Pod tem naslovom hrvaški list „Jedinstvo“ obširno popisuje, kako slovesno so rodoljubni Dalmatinci povsod sprejeli Čeha, zlasti v Zadru, Šibeniku, Kastelu in Spljetu. Slovan ni več tujec Slovanu, ampak najljubši brat, to prepričanje je že prešlo narodu v kri tudi na daljnem jugu.

Rusko šolstvo. V Rusiji je 177 moških gimnazijev, 58 progimnazijev, 104 realke, 55 pravoslavnih semenišč, 185 duhovniških šol, 163 ženskih gimnazijev, 61 škofovskih dekliških šol, 60 zavodov carevne Marije, 34 vojaških šol. V 555. posvetnih zavodih je bilo l. 1893 in 1894. 87.411 dečkov in 62.974 deklic. Na 405.000 ljudi in na 53.000 kvadratnih vrst pride jedna deška srednja šola, 1 dekliška srednja šola pa na 640.000 ljudi in na 88 kvadratnih vrst. Od leta 1880. množe se realke, zato je pa na gimnazijih vedno manj dijakov. Množe se tudi dijakinje. Gimnazije pohajajo večidel sinovi uradnikov in grajščakov, sinovi kmetov in rokodelcev pa hodijo večinoma v realke.

Poljski kraljevski grad Wawel. Gališki deželni zbor je sklenil, da naj se prestroji stari poljski kraljevski grad na hribu Wawel v Krakovem in podari cesarju za residenco ob pet-

desetletnici. Grad je silno zanimiv in stoji, kakor ljubljanski grad, na hribu sredi široke ravnine.

Društva.

Šenklavško-frančiškanska ženska podružnica „Družbe sv. Cirila in Metoda“, priredi v soboto, dne 24. aprila 1897. l., točno ob 8. uri zvečer v Sokolovi dvorani „Narodnega doma“ humoristično zabaven večer v korist glavni družbi. Med posameznimi točkami svira oddelek slavne godbe c. in kr. pehotnega polka Leopold II., kralj Belgijcev, št. 27. Vstopnina: za osebo 50 kr.; rodbinska vstopnica (za 3 osebe) 1 gld.; dijaška vstopnica 20 kr. Preplačila se hvaležno vsprejemajo.

Svoj prvi letošnji izlet priredi „Slovensko planinsko društvo“ prihodnjo nedeljo 25. t. m. na mični vrh Sv. Jošta. Udeležniki se zbirajo ob 7. uri na južnem kolodvoru, od koder se peljejo do Kranja. Pot od tu na vrh je lepa, zlasti v lepih pomladanskih dnevih. Društvo je poskrbelo za daritev sv. maše ob 10. uri v cerkvi sv. Jošta. Po skupnem kosilu je odhod v dolino poljuben. Nadejati se je obile vdeležbe.

Razne stvari.

Napad na italijanskega kralja. Iz Rima se poroča dne 23. aprila: Včeraj popoldne ob 1/2 3. uri, ko se je podal kralj Umberto s svojim pobočnikom na dirkališče, se je približal pred vrati San Giovanni 24letni kovaški pomočnik Pietro Acciarito kraljevemu vozu z mečem ter sunil z njim proti kralju, ki se je pravočasno umaknil. Zločinec je vrgel meč od sebe. Policija ga je takoj aretovala in odvedla v zapor. To je že drugi napad na italijanskega kralja.

Zdravniki proti telovadbi. Pri zborovanju nemških zdravnikov se je izrekel dr. Bum proti telovadbi, kakor se goji sedaj po šolah. Otrok, ki je dosti utrujen po raznih učnih urah, naj se razteguje po bradli in drogu! Utrujenost se s tem ne odstrani, marveč le zveča. Jedino le igra se more priporočati. Tu se razvedrujeta telo in duh učencev in za igro niso mladi paglavčki nikdar preutrujeni. Vsi zbrani zdravniki so navdušeno pritrdili dr. Bumu.

Hišne številke in ljudska števila l. 1777. Nemci v „Reichu“ hočejo biti povsod prvi. Preteklo leto je praznovalo mesto Berlin stoletnico hišnih števil v ponosni zavednosti, da nikjer na svetu niso imele hiše prej svojih števil, kakor v Berlinu. A ta je bosa. Najmanj devetnajst let poprej, kot v Berlinu, so bile že uradno uvedene hišne številke v Avstriji. Imela jih je tudi vsaka kranjska vasica. Dokazov za to trditev sem našel v farnem arhivu v Šent Vidu na Dolenjskem in v mestnem arhivu v Višnji Gori. V višenjskem arhivu leži obilica tiskanih izkaznic iz l. 1777., s katerimi je bila uradno ukazana ljudska števila. Vsi ti vzorci imajo v posebnem razpredelu tiskano „Haus-Nro.“ in „Familie-Nro.“. Hišne in obiteljske številke, kakor kažejo izpolnjene izkaznice, niso bile jednake. Verjetno je, da so pri nas hiše že tudi pred l. 1777. imele svoje številke. Berlinci so tedaj precej daleč zaostali že v preteklem stoletju za slavnimi Višnjani, ki so zato polža priklenili, da jih ni oviral v napredku D. Č.

Visokost Triglava. Po najnovejših vojaškomezemljepisnih meritvah iznaša absolutna visokost Triglava 2865 metrov.

Morala na Ogerskem. Te dni je imelo katoliško društvo v Budimpešti zborovanje, na katerem je primas Vaszary izustil jako znamenit govor. Med drugim je rekel škof, da je madjarska človeška družba gnila, tako gnila, da je strahota. Povsod na Ogerskem vlada propast, razpadanje. Morala, domovina in Bog pa so Madjarom le prazni pojmi. — Ni čudo, da je tako. Kjer vlada židovska denarna vreča, ondi ni govoriti o idealih. Bog nas Slovence varuj židovske kuge!

Podarjen otok. Rimski starešina della Gravina je podaril svoj otok Ciklope, ki leži na vzhodni strani Sicilije, vseučilišču v Kataniji. Ta otok opeva že Homer v Odiseji.

Na jetrih bolnih ljudi je mnogo na svetu. Nekoliko z beefsteakom in drugo tečno hrano dobro izkrmljenih angleških častnikov je lani bilo vjetih in prodanih v sužnost. Skoraj vsi so bili na jetrih bolni. Ko so jih svoji odkupili in rešili iz sužnosti, so imeli vsi zdrava jetra, ker so jedli v zaporu le suh riž.

Grško-turška vojna.

Na vzhodu imajo vojno. Vest o začetku vojne ni došla nepričakovano, razmerje med Grško in Turčijo je bilo toliko napeto, da na mirno razrešitev ni bilo več misliti. Turčija je oficijelno napovedala vojno, Grki so jo z navdušenjem sprejeli, vendar obe vladi odklanjata krivdo od sebe. Začetek vojne pomeni popoln poraz evropske diplomacije. Kakor slab zdravnik so iskali diplomatije več mesecev sredstev, da umire Grke. Protežirali so Turčijo ves čas, kakor jo še sedaj, ko navzlic dejstvu, da je vojna z vso silo se začela, ovirajo Grke in blokujejo še nadalje Kreta. Simpatije vseh svobodomiselnih ljudi morajo biti na strani Grčije, ki gre v boj, da si skoraj vse evropske države saj oficijelno proti njej. Vse bojne sile evropskih velevlad so mirovale, da si Turki kristjane dobesedno pobijali in klali kakor živino, mala Grčija se je jedina res zavzela stiskanih kristjanov na Kreti. A Evropa, ki se dotlej ni vzdignila proti največjemu morilcu sedanjega veka, — tako je imenoval Gladstone sultana ob času armenskega klanja — vzdignila se je proti Grkom, ki so človekoljubno se zavzeli stiskanih bratov. Turško grške vojne so velevladosti s svojim vedno soglasnim koncertom največ krive. Grki in Turki se bojujejo na dveh bojiščih v Epiru in v Tesaliji, obe bojišči loči do 2000 m visoko gorovje Pindus. Glavno in odločilno bojišče je v Tesaliji; boj se je začel za gorske prelaze Nezeros, Godamon, Reveni in Meluna, ki so ključ na poti do Larise, kjer je glavni grški tabor. Po dohajajočih poročilih so si Turki imenovane prelaze že pri svojih in se je pričel boj za kraj Tyrnavos. Izgube so precej znatne, na turški strani t. j. na strani napadalcev občutnejše. Pri Larissi se splošno pričakuje velike bitke. Bojujejo se i turški i grški vojaki kaj pogumno in hrabro, da si so z živem le slabo založeni. Grški vojaki so zaradi velikega števila Turkov skoro

vedno v boju, počitka si morejo le malo privoščiti. Boj traja z malimi presledki že od velikega četrtka. Doslej so Turki po došlih vesteh, katerim nasproti je treba ostati jako rezerviranim, na boljšem; tudi če je to poročilo istinito, še to ni nikakor odločilno. Za Turke pridejo še najhujši boji, ko bodo prodrli dalje v grško ozemlje, katero se da zbog svoje za defensivo izvrstne lege dolgo in uspešno braniti celo z malo vojakov, a Grki razpolagajo z dokaj močnim vojsstvom. Vrh tega pa bode odslej začela operirati grška mornarica, ki je v sredo odplula s skrivnimi povelji. Turško brodovje je toliko kot nerabno, ker so je Turki leta in leta zanemarjali. Na zahodnem bojišču v Epiru se bojujejo s svažni vojski, da si sta po številu slabjši, s čudovito odločnostjo. Grki so v Epiru srečnejši, ker jih ondi podpira mornarica, ki je bombar dovala mesto Preveso ob zalivu Arte. Položaj na iztoku je sila nevaren, če Grki zmagajo, je jako dvomljivo, da bi druge balkanske države ostale mirne. Če zmagajo Turki, se bodo morali zadovoljiti z moralno zmago, pridobili ne bodo ničesar, pokazali pa le toliko, da ima njih država še pravico do obstoja, ker se lahko uspešno brani proti unanjam sovražnikom.

Turška vojska v Tesaliji, kateri zapoveduje Edhem paša, broji 100 000 mož in 200 topov. Grki so mu postavili nasproti le 50 000 mož in 80 topov. V Epiru imajo Turki 30 000 pešcev in 50 topov in nekako toliko moči tudi Grki. Kakor je pa turška mornarica slaba, tako tudi topničarstvo ni dosti vredno.

Turki so prodrli blizu Larise in tu bode kmalu prišlo do odločilne bitke. Edhem-paša ima s svojimi topovi v oblasti Turnavo in severovzhodne višine. Hud boj so imeli Grki s turško peto divizijo pri Damiassi. Tudi v soteski Meluni so bili vnovič boji. Da bi bili Turki skozi to sotesko pobegnili nazaj do Elassone, se ne potrjuje. Grki imajo glavno vojsko zdaj pri Mati blizu Turnova. V Larissi je pomanjkanje živeža in bolnice so prenapolnjene z ranjenci.

S Carigrada je bil poslan za vrhovnega poveljnika turški vojski Osman-paša, znan iz rusko-turške vojske.

V Epiru gre Grkom bolje. V kratkem bode padla turška trdnjava Prevesa, na katero Grki že dolgo streljajo iz ladij. Sploh dela grško brodovje Turkom velike skrbi, boje se, da bode na-

padlo Solun ali celo Carigrad. Polkovnik Mauros prodira od Arte in je Turkom po ljutem boju vzel Filipiada na reki Luros. Turki so izgubili tudi več topov.

Lekarna A. Mardetschlaeger

„pri zlatem orlu“

v Ljubljani, Jurčičev trg poleg železnega mosta

priloga svoje navlašč pripravljano

ribje olje

prijetnega okusa in jako izvrstnega učinka. Cena steklenici 1 krono, 6 steklenic 2 gld. 50 kr.

Za čiščenje in dezinfekcijo ust in zob priporoča se

Menthol ustna in zobna esenca,

ki teši zobobol. Velika steklenica 80 kr. Menthol zobni prašek 1 pločevinasta škatljica 30 kr.

Slabotne osebe (ženske, otroci) se opozarjajo na trdkine kri krepčajoče železnato malagavino s chinom 1/2 l 1 gld.

Najboljše odvajajoče sredstvo: Sagrađa malaga 1 stekl. 1 gld.

Stisnene sagrađapastile, narejene iz ekstrakta 1 škatljica (20 komadov) 1 gld.

Mag. ph. Mardetschlaeger,

lekarnar in kemik.

Zalog drugod ni. P. n. občinstvo blagovoli naj se direktno obrni na: lekarno „pri orlu“ v Ljubljani.

Lekarna pri Mariji pomagaj

M. Leustek,

Ljubljana, Reseljeva cesta št. 1, zraven mesarskega mosta.

Ob sedanjem času za uživanje najbolj pravno pristno-sveže in čisto

✱ Dorš. medec. ribje olje. ✱

1 stekl. 50 kr.; dvojnja 1 gld.

Neprekosljivega učinka je

Tanno-Chinin tinktura za lase

katera ohranjuje lasišča, odpravlja luske in preprečuje izpadanje las.

1 steklenica 50 kr. z navodom.

Jedina zaloga:

lekarna pri Mariji pomagaj

M. Leustek.

LJUBLJANA, Reseljeva cesta št. 1, zraven mesarskega mosta. Levčeva hiša.

FRANC PAVŠNER,

krojač v Ljubljani,

Vodnikov trg št. 4, nasproti c. kr. gimnaziju se priporoča preč. duhovščini in slav. občinstvu v naročila na

duhovniško in civilno obleko

po poljubnem kroju, zagotavljajoč trpežno, natančno delo, uljudno postrežbo in kar možno nizko ceno.

Andrej Rovšek,

kipar in izdelovatelj altarjev,

LJUBLJANA, Kolodvorske ulice št. 34,

priporoča

☛ svojo delavnico ☛

vsem preč. cerkvenim predstojništvom in vsem ljubiteljem domače umetnosti.

Pripoznano umetniško dovršena dela.

Knjigoveznica Fr. Breskvar,

preje L. Šverljuga,

pred škofijo, št. 6, poleg Katoliške Bukvarne

se priporoča v vezanje vsakovrstnih knjig.

Molitvenike družbe sv. Mohorja po več vkup poslanih veže po primerno znižani ceni. V zalogi ima tudi za vse družbine knjige lepo izdelane platnice za knjigoveze po deželi.

Opozarja tudi še na svoje krasno izvršene platnice za „Dom in Svet“, Wolfov slovar itd. — Naročila na kakršnesihodi platnice izvršuje po želji ali načrtu natančno in ceno.

F. P. VIDIC & Co. v Ljubljani

ponujajo po najnižjih cenah vsakokoli množino

zidarske opeke,
zarebane strešne opeke (Falzziegel)

(izdelane iz najbolje znane Vrhnjske gline) z zraven spadajočo

stekleno zarezano opeko in strešnimi okni iz vlitega železa

lončene peči in štedilnike

(lastnega izdelka)

☛ **Roman-cement** ☛

Dovški Portland-cement

kakor vse v stavbinsko stroko spadajoče predmete.

Najnižje cene!!!

Pripraven, lahek, pol krit

koleselj

je na prodaj.

Pripraven osobito za gospode na deželi.

Natančnejše pove upravništvo „Slovenskega Lista“.

Andr. Druškovič,

trgovec z železnino

v Ljubljani, Mestni trg št. 9/10.

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnega v železarijo spadajočega blaga.

Štedilnike, lonce, pozlačene nagrobne križe, drevesa za oranje, vodne žage in pile, kovanja za okna in vrata, vsakovrstno orodje za mizarje, tesarje, ključavničarje in kovače, cement, traverze in še veliko drugih za rabo v hiši ali pri obrtu potrebnih stvari.

☛ Poštena postrežba. ☛

Cene kakor pri razprodaji!

Cene kakor pri razprodaji!

Njegova Svetost Papež Leon XIII.

naročil je po svojem zdravniku profesorju dr. Laponij-ju lekarnarju **PICCOLI-JU** v Ljubljani najsrčnejšo zahvalo za Njegovi Svetosti vposlano

tinkture za želodec.

Omenjeni zdravnik, kakor veliko drugih odličnih profesorjev medicine so **Piccoli-jevo tinkturo za želodec** preskusili, ter jo priporočajo kot izvrstno krepilo za želodec, ktera krepča želodec, pomnoži tek ter pospešuje prebavljanje in čiščenje.
Cena: 1 steklenica 10 kr., 12 steklenic z zavijem 1 gld. 36 kr., poštna pošiljatev 70 steklenic 6 gld. 50 kr.

Najvišje priznanje (28-2)

lekarnarju **PICCOLI-JU** v Ljubljani kot prirejevalcu **kapljic za želodec**, ktere je z zadovoljnim uspehom Nj. c. in kr. Visok. prejasna gospa prestolonaslednica vdova nadvojvodinja

Štefanija.

izvolila opetovano uporabiti. — Cena steklenici 20 kr., 10 steklenic 1 gld. 50 kr.
Naročila izvršuje točno proti podvzetju lekarna G Piccoli v Ljubljani.

Odda se takoj v najem
prostorna kovačnica
tik ceste za dva ognja z vsem orodjem.
Več pove **Valentin Flander** v **Železnikih**.

priporoča
svojo bogato zalogo vsakovrstnih
dežnikov in solnčnikov
po najnižji ceni.

FRANC ČUDEN,

urar,

Mestni trg, LJUBLJANA. Mestni trg.
Letošnja slaba kupčija primora me, ker mi je ostalo veliko blaga, prodajati po najnižji ceni in deloma pod svojo ceno, da razprodam nekaj svoje velike zaloge. Priporočam torej vsakemu svojo bogato zalogo zlatih, srebrnih in stenskih ur, verižic vsakovrstne zlatnine in srebrnine ter vabim slehernega, naj si blagovoli pri nakupovanju ogle dati mojo zalogo. Zagotavljam najsolidnejšo postrežbo po kolikor mogoče nizkih cenah.

Spoštovanjem
FRANC ČUDEN.

Janez Jax

Ljubljana, Dunajska cesta 13.

priporoča svojo veliko zalogo

šivalnih strojev

in

strojev za vozarenje.

(biciklov, velopedov.)

Ceniki franko na razpolago.

Josip Leuz,

trgovec

v Ljubljani, Resljeva cesta

kupuje ter plačuje po možno najvišji ceni, kakor

ribniški, angleški in

onejida - krompir, želod, hrastove
ježice, bukov žir, vsakovrstne
rastline (korenine in perje) v vsaki
množini.

Plačuje takoj!

Avgust Erzin.

Ljubljana. Kravja dolina št. 18. (Radeckega cesta)

priporoča

svojo bogato zalogo premoga.

Cene:

Trboveljski premog 50 kilo 46 kr.

Kočevski „ „ „ 34 „

Drva žagane in sekane 50 kilo 50 kr.

Brata Eberl,

Ljubljana, Franciškanske ulice št. 4.

Pleskarska mojstra

c. kr. državne in c. kr. priv. južne železnice.

Slikarja napisov, stavbinska in
pohištena pleskarja.

Tovarna za oljnate barve, lak in pokost.

Zaloga originalnega karbolineja.

Maščoba za konjska kopita in usnje.

Alojzij Večaj,

pečarski mojster v Ljubljani,

Opekarska cesta št. 51.

priporoča svojo izborno zalogo vsakovrstnih

pečij iz glinaste snovi

od najpriprostejših do najfinejših rujave, zelene
ali bele barve. Izdeluje na željo tudi peči v pol-
jubni drugačni barvi.

Natančno izvršuje naročila na štedilnike ter jamči
za vse svoje izdelke jedno leto.

— Cene nizke. —

V Ljubljani na Starem trgu 21 v
Rudeževi hiši pri

Jakobu Zalazniku

dobiva se vedno svež in ukusen kruh, fino na-
mizno in sladščičarsko pecivo po nizki ceni.
Dobijo se vsak dan raznovrstni struklji, domača
potvica tudi v kosih in kruh na vago.

Priporoča se za naročila ob primicijah, sva-
tovščinah, imendneh in raznih slovesnostih.

Melusine- ustna in zobna voda

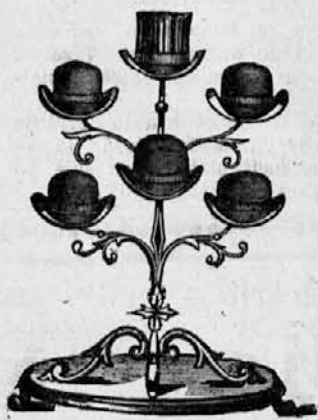
deluje izborno proti zobobolu in gnjilobi zob,
utrdi dlesno in odstranjuje neprijetno sapo iz ust
1 stekl. 50 kr.

Jedina zaloga

lekarna M. Leustek v Ljubljani,

Resljeva cesta št. 1.

poleg mesarskega mosta.

Naznanilo in priporočilo.

Slavnemu občinstvu najljubše priporočam svojo

bogato zalogo

najraznovrstnejših

klobukov, cilindrov čepic i. t. d.

Zagotavljam dobro blago in nizko ceno.

Veselošpovanjem

J. Soklič,

Stari trg št. 1 (pod Trančo).

JOSIP REBEK,

ključavničarski mojster,

Francovo nabrežje št. 13. LJUBLJANA Francovo nabrežje št. 13.

Priporoča svojo delavnico za naročanje vseh

ključavničarskih del

ter napeljava

hišnih telegrafov in telefonov.

Postavlja strelovode

in prevzema tudi posamezna dela te stroke.

— Cene nizke. —

Ignacij Čamernik

kamnosek,

v Ljubljani, Poljske ulice 28.

Priporoča se prečistiti duhovščini za vsa

kamnoseška cerkvena dela

oltarjev, prižnic, obhajilnih miz i. t. d.

Ima tudi lepo zalogo raznovrstnih

nagrobnihi spomenikov

in preskrbljuje na željo cele rake.

Priporoča se tudi stavbinskim mojstrom in hišnim posest-
nikom za vsa stavbinska dela iz trdega kraškega kamna, katera točno, so-
lidno in po nizkih cenah napravi.

Brezplačno izdeluje narise, napravlja obrise za cerkvena in stavbinska dela.

Najboljši
fabrikat!

I. kranjski laneno-oljnati firnež.

I. kranjsko

čisto laneno olje.

Siccativ-firnež (sušilo)

priporoča najcenejše

26-6

Adolf Hauptmann,

I. kranjska tovarna oljnatih barv, firnežov,
lakov in kleja v Ljubljani.